

ները կամայ կամայ կը ծածկուէին այն
հովտին վրայէն, տալով յետին հրաժա-
րական ողջոյն մը նախ ան յարգելի ան-
ձին, որն որ յաւիտենականութեան փա-
ռաւոր արշալուսին նշոյնները վայելելու
կը պատրաստուէր, երկրորդ ինձի որ
այսպիսի ահաւոր դէպք մը լսելէն ե-

տե պիտի չկարենայի անայլայլակ սըր-
տիւ մէյմըն ալ Ռիտանական լերանց
վրայ դարձնել իմ աչուներս, առանց
այս տխուր գիշերուան ցաւալի յիշա-
տակը մտքիս մէջ արթնցնելու :

ԱՐԱՏԱՄ ԵՐԱՄԵԱՆ
Ա. Մուրատեան վարժ .

քա ն ա ս ի ք ա կ ա ն

Բ Ա Ն Ա Ս Տ Ե Ղ Ծ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Զ Ղ Զ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Պ Ե Տ Ի Ո Ս

Զրգեալ էր քօղ գիշերին,
Եւ լուութիւն տիրէր յերկիր եւ յերկին .
Սաղիմ եւեթ թըւի ի շփոթ եւ ի խռովս,
Եւ պողոտայք իւր շառաչէն իբր ըզծովս .
Վուցէ արկածք ինչ յԱսրայէլ, կամ տաճար
Հեթանոսաց ըսպառնասցի յօտընհար :

Հասեալ օր տօն պասեքին,
Բայց ոչ տօնուտ այս կազմութիւնք երեւին .
Կայիափայ անդուստ ջահիւք շողան վանք .
Սամ այս դատի ոչ է . իսկ հիմ բաց ատեանք . —
Եւ մահացուին ո՞ր ժամ անդէպ թըւեցաւ
Ի թըշնամանս Տեառն եւ խըղձին իւրում դաւ :

Իբր ըզգազան գիշախանձ
Երիւնդուշտ հեղեալ զորսոյն էր նախանձ,
Վատողքն՝ համայն եւ դատախազք եւ վըկայն,
Իսկ դատելին՝ անդ ապազէն եւ միայն .
Եւ լութիւնն ահեղ եւեթ խօսող ընդ նորա,
Ունամեղութիւն՝ պաշտպան ի խիղձս անդ նոցա :

Ո՛հ, եւ ուստի երկընչիք,
Յորժամ Եստուած ինքնին ըզնա ձեզ ելիք .
Շնչնդ այս ամբօխ ժողովրդեան եւ պետաց
Ոչ ովսաննայն է, այլ մահու լուտանաց :
Վեհուստեք ծաղը եւ գոռան սպառնալիք,
Թուք, կռուի, շըրթունք եւ ձեռք շարժին թըշնամիք :

Իսկ սիրելիք . — հոսեցան .
Վայթակղի սէր անկայ, լեզուք կարկեալ կան .

Կարկեալ . . իցիւ , երկինք , յաւէժ թէ կային . . .
 Փախիր , Պետրէ , ոչ այս ոչ ժամ է քոյին .
 Ոչ հարսանիք այս Կանայ , ոչ Ս երնատուն ,
 Սերտ լոկ սիրոյ գոն արժանի կիրք մահուն :

Յայնչափ ի ցաւսն եւ ի վեր՝
 Իւր սիրելեաց լոկ սուր Փրկչին պակասէր .
 Օայն նըմին ո՞ տացէ հարուած դառնաղէտ .
 Ոչ Երկուորեակն , այլ եռանդնո՞տն աշակերտ .
 Լշակերտ . նա ժըխտէ ուի խուն իսկ հարցուած .
 Սինչ խօսքն ըզնա մատնեն , նա՛ խիղճն ի դիմաց :

“ Ոչ . չեմ նորա . ոչ , կին դու , , .
 Եւ ոչ աղջկան միոջ ժուժայր ճակատու . .
 Երզուկէր զանձն ուի ճըշմարիտ զամբաստանն ,
 Եւ զՏէրն՝ յուրաստ լոկ յեղեղէր իւր բերան .
 Շուրթն՝ որ օծեալ ճըշմարտութեան դաբիրայ՝
 Լճոյ դժոխոցըն կայ քարոզ եւ վըկայ :

Գըլուխ ծածկեալ Յիսուսին ,
 հարուածք ի նա եւ թըշնամանք տեղային .
 “ Սարգարէաց , գալիլեացիդ , ո՞վ եհար , , :
 Եւ յաշակերտն ամենատեսն անդ խոկայր .
 Եւ ի սքօղեալն այն աչաց ցօղք ինչ ծածուկ՝
 հէգ զանկելոյն քաւէին մեղս չարաշուք :

Ո՞վ արտասուացն երկնաւոր
 Ոյր մէն մի շիթ անմահութեան է շընորհ .
 Որ զքառօրեայն ի կեանս ածէն ըզմեռեալ՝
 Իբր ամարան տարափք ըզտունկ գօսացեալ .
 Որ զՍաղիմաւ ցօղեալ՝ սըրբէ զնա երկին ,
 Եւ ըզՍ իմաւ՝ եւ կայկայի հաստահիմն :

Ուահա անդուստ խօսէր հաւ ,
 Ի քնոյ մահուն Պետրոս յանկարծ ընդոստեաւ .
 Ձայն՝ որ շըրթամբք Սովսիսի հերձ զապառաժ՝
 հաւուն ի շունչ զվէմն աստ հերձէր սիրահրաշ .
 Եւ յանջըրդին այն եւ նըսեմ անապատ
 Յանկարծաբուխ աղբերացան ուիք առատ :

Ի մորմոք անբաւ
 Եւ ջերմ յարտասուս՝
 Դարձաւ հայեցաւ
 Եւ տէրն իւր Յիսուս :
 Ո՞վ սիրոյն անձառ .
 Եւ տէս իւր վըշտաց
 Կանխեալ նա մընայր
 Դըխտող զինքն աչաց .

Բիբբ գիպին յիրեար
Սեղաց եւ քաւչին ,
Լրտօսը յայն ծըփայր ,
Յայս՝ սէր կաթողին .
Յայն մի նայեցուած
Ո՛ր զեղջ սիրափոյթ .
Յայն մի հայեցուած
Ո՛ր ներումն եւ գուժ :

Եւ զայն գործեալ հրաշ մեծ՝ յոր Լրօն ըսփոփեցաւ՝
Վրնայր Յիսուս ի մահ , Պետրոս՝ դառն յապաշաւ :

“ Հայր երկնաւոր , Հայր , ում մեղայ սոսկալիս ,
Հայր , թող ինձ թող , զՈրդւոյդ անուն տանիմ յիս .
Սի ըզցասումդ շարժէ Լնուն այդ կենաց
Յուրացող հէգ յայս շըրթանց :

“ Հայր ի սոսին երբեմն ի քոյդ այցելոյ՝
Օ աստուածութիւն աւետեցին Որդւոյ քոյ .
Յիւ , Հայր , շնորհիդ լոյս , մի թողուր զի անդ դեւ
Օ իւր արդ սըփռէ սեւաթեւ :

“ Հայր , տես ըզգուժ () ծելոյդ յիմ արտասուս .
Սեծ իմ մեղանք , այլ մեծագոյն հանգէտ յոյս ,
Եւ մեծագոյն ողորմութիւնդ քան զնոսայ ,
Հայր , թող ինձ թող որ մեղայ :

“ Թող , մինչ Որդիդ գիրկս արդ բանայ ի խաչին
Սեղաւորաց յոյս ի շանթելդ անդ քոյին ,
Ես նոցին գլուխ , ո՛հ մի՛ շնորհացն նոցայ
Օ ըրկիմ զի Հայր քեզ մեղայ ” : . . .

Հեծէր Պետրոս հարեալ ի ցաւս աղեկէզ ,
Վլուխ գետնամած ողբայր եւ լայր դառնապէս .
Լայր եւ մեղացն ոչ մի հնարեալ չըքմեղանք ,
Ոչ զարտաքին լոկ կեղծեւն , ոչ զայն վըտանգ :
Օ երդ մարդկութեանս խարդաւանեալ նախահայր՝
Եւ հաւատոյս նորոյ ըսկիզբն այս եւ ծայր ,
Եւ մին հանգոյն գըթեալ եւ ինքն ի կնոջէ ,
Եւ սա ըզմեղսն՝ յանձն եւ ոչ յայլ ոք հանէ :
Վան դատողին նորուն գընալ ըզկընի՝
Ինք վազէ յոտսն եւ զմեղանաց կողկողի . —
Ըզյանցուածոյն մուրհակ յարտօսըր լուացիկ
Տես Տէրն՝ եւ հար զիւր թողութեանն անդ կընիք :

Բայց հեծութիւնք ցաւագին
Ոչ դադարեն յայն շըրթանց՝
Որ գիտացին գալ յուրաստ
Ըզվարդապետն եւ Լստուած :

Բայց արտասուք դառնապէս
 Ոչ յայն աչաց ցամաքին՝
 Որ յերաշխէպսն Յիսուսի
 Եւ զիւր ըզմեղսն տեսին :
 Բզսիրելոյն բազմառատ
 Յիշեալ առ ինք շնորհս եւ սէր՝
 Եւ զոր դարձուածս ոխերիմ
 Արշուեսայ նըմին՝ արտասուէր :
 Եւ յայր յայգս այգուն՝ նա զհաւուն
 Բարբառ խօսից մինչ լըսէր ,
 Եւ ուր ծագմանն աւետիս
 Արմին յարտօսը էր հրաւէր :
 Եւ յայր մինչ քարոզ յատենի
 Կայր. Յիսուսի քաղցր անուան ,
 Սեղանաց յոյս եւ խրախոյս ,
 Ու առհաւատչեայ թողութեան :

Թողութեան . . . վաղ նըմա տըւեալ էր զայդ երկին ,
 Եւ սիրտն ըզգայր յոր թերացեալ ինչ էր սըրտին .
 Եւ ըզպըղծեալն յուրացութիւն անդ ըզըրթունս
 Թէպէտ սըրբեալ իբրեւ դսկի՝ հուր հեծութիւնս ,
 Բայց հառաչմամբ ի դողդոջել ոչ դադարեաց՝
 Սինչ ի խաչին եւս յաթողոյ ոչ դաւանեաց .
 Եւ արտասուք աչացն ի զեղջ ոչ կասեցին
 Սինչեւ զարինն ոչ լացին :

Հ . Խ . Գ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Մեծն Պետրոս :

Ուսաց տէրութիւնը կերպարանա-
 փոխ ընողը մեծն Պետրոս՝ Եւլէքս Սի-
 քայէլովիչ կայսեր որդին էր , և անոր
 մահունէն ետքը Թագաւորութեանն
 ալ ժառանգ . վասն զի իր անդրանիկ
 եղբայրը՝ Ֆէոտոր կամ Թէոդորոս վա-
 ղամեռիկ եղեր էր , ու երկրորդն ալ Լ-
 ւան՝ Թէ մտքովը և Թէ առողջութե-
 ան տկար ըլլալով՝ Թագաւորելու իրաւուն-
 քէն զրկուեր էր : Բայց Ստրելիցք , որ
 Տաճկաց Ենիշերիններուն նման զօրաց
 խումբ մը կը սեպուէին , Սոփիա իշխա-
 նութեան գրգռութեամբը ոտք ելան ,
 և կ'ուզէին որ Լւան նստի կայսերական

աթոռ . և այն ատեն իրաւամբ յոյս
 ունէր Սոփիա՝ զօրաւոր ազդեցութիւն
 մը բանեցնելու կառավարութեան մէջ :
 Եւ յսպիսի ընտանի երկպառակութիւն
 և քաղաքական կռիւ մը վերցնելու
 նպատակաւ՝ սահմանուեցաւ որ երկու
 եղբարք միաբան Թագաւորեն :

Վաճառակ տգիտութեան մը մէջ էր
 այն ատենները Ռուսիա . և Սոփիա
 փառասէր իշխանուհին՝ Պետրոսի վրայ
 իր տղայ հասակէն ուսման և հրահան-
 գուելու սէր տեսնելով՝ ամէն ջանք կ'ը-
 նէր զինքը խափանելու . կը վախէր որ
 չըլլայ Թէ ուսման և կրթութեան հետ
 նորասիրութեան փափաքն ալ մտնե-
 լով՝ երկրին հին կառավարութեան ոյ-
 ժը կոտորի : Բայց Պետրոս ոչ անոր
 հրապուրանքէն և ոչ սպառնալիքներէն
 վախցաւ . և կրթութեան բարիքը վայե-